

Namestnika:
10. Alojzij Recelj, učitelj v St. Juriju ob juž. žel.
11. Elza Klemenčič, učiteljica v Šmartnem.
XXIII. Ljutomersko učiteljsko društvo:
86. Fran Cvetko, nadučitelj v Volčji vasi; Namestnik:
12. Karel Maurič, učitelj pri Sv. Križu. Prosimo, da nam prijavi še ostalih 12 Zaveznih društev delegate, da jih priobčimo v prihodnji številki "Učit. Tov."
Vodstvo Zaveze:

L. Jelenc
predsednik.

Kranjsko.

Belokranjsko učiteljsko društvo je imelo 6. julija t. l. svoj občni zbor v Črnomlju, pri katerem so bili voljeni v odbor: Valentin Burnik, nadučitelj v Metliki, za predsednika;
Amalija Vardjan, učiteljica v Metliki, za tajnico;
Leopold Morela, učitelj v Metliki za blagajnika;
Fran Lovšin, nadučitelj na Vinici, Mihael Kosec, nadučitelj v Dragatušu, Fran Setina, nadučitelj v Črnomlju, odborniki.

Štajersko.

Gornjegrajsko učit. društvo. V poročilu o zborovanju "Gornjegrajskega učit. društva" je pomotoma izostalo, da je pristopil nanovo k društvu tudi tov. Josip Bizjak nadučitelj v Bočni.

Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje dne 17. julija 1910 ob pol 10. uri na Zidanem mostu po sledečem dnevnem redu:

1. Zapisnik.
 2. Dopisi.
 3. Volitev delegatov za Zavezino (XXII.) glavno skupščino dne 6. in 7. avgusta t. l. v Rudolfovem.
 4. Predavanje potovalnega učitelja Zadrzne Zveze v Celju g. Miloša Stiblerja o združništvu.
 5. Predavanje o "Pomenu in vrednosti življenskega zavarovanja v narodno-gospodarskem in posebe še v učiteljsko-socialnem oziru".
 6. Slučajnosti.
- Zaradi važnosti na dnevnem redu stojičih točk prosim in pričakujem polneštevilne udeležbe o d b o r.

Saleško učiteljsko društvo zboruje dne 17. julija t. l. v Šostanju.

- Vzporedi:
1. Zapisnik.
 2. Dopisi in društvene zadeve.
 3. Razgovor o konferenčnih temah.
 4. Predavanje o pomenu in vrednosti življenskega zavarovanja. (Predava generalni zastopnik "Prve Češke za življenje.")
 5. Volitev delegata za "Zavezino" zborovanje v Novem mestu.
 6. Nasveti in predlogi.
 7. Pobralska se bo članarina za "Sloven. Sol. Matico".

Šmarnsko-rogaske učiteljsko društvo je zborovalo dne 3. julija t. l. pri Sv. Jurju pod Donatijem. O zborovanju ne bom poročal na dolgo, ker na dolgo tudi nismo oficijalno zborovali — zunaj v prosti naravi je bilo naše zborovanje: pri čebelah je demonstriral strokovnjak Kurbus in v senčnici na vrtu.

Pa naj začnem z oficijalnim delom po vrsti! Predsednik se zahvali najprej učiteljskima obiteljima Sekirnik in Glinšek, ki sta jako skrbela, da nam pripravita v gabski šoli lep dan — hvala vsem tudi na tem mestu! Nanovo so pristopili k društvu: gđ. Štefi Einspieler od Sv. Stefana in gđ. Grile ter tov. Cvetko Trafenik od Sv. Florijana. — Predsednik opraviči vrsto tov. in tovarišic, ki so poleteli v Ljubljano na slavnostno zborovanje Družbe sv. Cirila in Metoda in moli v odborovem imenu kofiteor, da je bil dan za zborovanje tako slabo izbrán. Nikakor pa ne moremo dati odveze članom, ki so ostali doma zato, ker so se bali, da zamude zborovanje, ko pride vlak v Rogatec pozneje, kakor je bilo napovedano zborovanje — vzrok, ki diši nekako po jalovosti! — Na tem zborovanju smo sklenili, da se obrne društvo na "Zvezo" za posredovanje:

1. Dež. šol. svet štaj. je odredil, naj se ozirajo okrajni šol. sveti pri nastavljanju novih učnih oseb na absolvirane učiteljske otroke; naj bi razširil dež. šol. svet to uredbo tudi na sprejemne izpite na učiteljske.

2. Dež. šol. svet štaj. je ukazal, da se morajo rabiti tudi v slovenskih šolah zvezki za nemščino z nemškimi napisi; proti temu moramo odločno protestirati, ker to ni "Verein-fachung der Manipulation", kakor se motivira isti ukaz, ampak klofuta slovenščini.

Za delegate k "Zavezini" zborovanju v Rudolfovo so izvoljeni tov.: Pavel Flerč od Sv. Stefana, Marija Kregar s Ponikve, Leo Dobnik s Slivnice in Cvetko Trafenik od Sv. Florijana. — Prihodnji zborujemo dne 6. nov. 1910. v Šmarju in do takrat naj poišče odbor predavatelja.

S tem smo končali zborovanje v šolski sobi in šli smo na vrt k čebelnjaku. Tu je začel jemati tov. Kurbus okvirke iz panja, čebele okolo nas in boječi del — nečebelarji — so jo popihali v senčnico, da si privežejo dušo,

ki jim je od strahu pred čebelami skoro ušla. No, pa vzlic temu, da je bilo predavanje temeljito in je srečen slučaj ravno nanesel, da smo mogli opazovati panj brez matice, niso bili begunci tudi nič na slahem: sprejela jih je v svoje področje ga. Sekirnikova ter jih tolažila. — Še nekaj mi je omeniti kot zvestemu poročevalcu! Zgodaj jutraj se nas je že odpravilo nekaj gledat na Donačko, kako vzhaja solnce "od meje hrvaške" in kako se okoplje v Dravi. Povem naj samo nakratko, da smo zamudili za 5 minut — natančno za toliko — solnčni vzhod, za razgled pa smo imeli mlečno morje; turist že vedo, kaj to pomeni!

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo 3. t. m. v Celju. Utrujenost pred počitnicami in Ciril-Metodova slavnost v Ljubljani sta bili vzrok, da ni bil sestanek tako številno obiskan; vključ temu pa se je zbralo do 30 tovarišev in tovarišic v prostorih deške in okoliške šole. Kot gosta je pozdravil predsednik tovariša Vitka Jurkota iz Dola in tovarišico Bezljajev, iz Žiž; na novo je pristopila društvu tovarišica Bizjakova iz Zg. Ponikve, nekaj tovarišev in tovarišic je opravičilo svojo odsotnost.

V svojem pozdravnem govoru se je tovariš predsednik spominjal 25 letnega obstoja Ciril-Metodove družbe, predlagajoč, da tudi naše društvo položi en kamen za obrambni sklad, kar je bilo soglasno in z navdušenjem sprejeto. Tovariši in tovarišice blagovolijo prostovoljne doneske izročiti društveni blagajničarki gospe Brinarjevi pri vsakokratnih sestankih.

Ginljiva je bila ovacija, ki smo jo priridili svojemu ljubemu častnemu članu tovarišu Arminu Gradišniku. Slaveč ga v znesenih besedah, mu je tovariš predsednik izročil v imenu vseh društvnikov umetniško izdelano diplomu s prošnjo, naj ve, kadarkoli pogleda to sliko, da ga ljubi vse slovensko napredno učiteljstvo kot svojega vrliga tovariša, ki je vse svoje duševne in telesne sile posvetil slovenskemu učiteljstvu in šolstvu, da ga dalje visoko čista kot mnogozasluznega organizatorja in neustrašnega bojevnika svojega. Ginja se je zahvaljal tov. Arminu Gradišniku na tovariški ljubavi, obljubljač, da bo vedno rad pohitel v naše vrste, želi pa tudi, da bodi društvo redno gojilšče učiteljskega napredka in prav tovariške ljubavi. Diploma je delo našega tovariša-umetnika Josipa Zagarja, obiskovalca c. kr. višje umetno-obrtne šole na Dunaju. — Na prošnjo predsednikovo se razstavi diploma v oknu Zvezne trgovine v Celju.

Tovariš predsednik se spominja tudi zadnjega slavlja v St. Juriju ob južni železnici, kjer se je videlo, kolike simpatije uživa naše društvo.

Za "Zavezino" skupščino v Rudolfovem dne 6. in 7. avgusta t. l. so bili izvoljeni za delegate sledeči tovariši: Fr. Brinar, Karel Kveder, Rajko Vrečar, Rudolf Zupanek, Franc Kranjc, Fran Voglar in Ivan Logar, za namestnika pa tov. Alojzij Recelj.

Na dopis "Prve češke na življenje", da da bi poslala društvom predavatelje v razširjenju zavarovalne ideje potom "Socialnega odseka", oziroma potom snujoče se učiteljske gospodarske zadruge, se sklene, da se naj taka predavanja vrše po velikih počitnicah. — Potrjena so prenovljena društvena pravila, ki se bodo dala tiskati, da jih doli proti primerni odškodnini vsak tovariš v roke.

Tovariš Brinar je nato predaval o velikem pomenu združništva sploh in posebe o pomenu, ki ga bo imela snujoča se učiteljska gospodarska zadruga v Celju. Več tozadevnih pripomb je pridjal še tudi predsednik "Socialnega odseka" tovariš Černej.

Zaradi velikih počitnic se bo vršilo prihodnje zborovanje šele začetkom meseca novembra. Dotlej pa vsem tovarišem in tovarišicam: Vesele in srečne počitnice!

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo v Istri — tako se imenuje društvo, v katerem je včlanjeno slovensko učiteljstvo vse Istre, torej ne le koprsko učiteljstvo! Dolžnost me veže, to omeniti, ker je dopisnik iz Istre v letošnji 25. številki "Tovariša" smatral vrle tovariše iz voloskega okraja — torej prave člane našega društva — na našem zborovanju v Ričanah dne 2. pret. mes. le kot goste.

"Koprsko učiteljsko društvo" ne obstoja; pač pa se je naše društvo imenovalo do 13. aprila 1908: "Slovensko učiteljsko društvo za koprski okraj". Ravno zaradi voloskih tovarišev — ozir. zaradi izvestnih razmer — so se premenila pravila in je društvo dobilo sedanje primerno ime.

Poročila o zborovanjih naj bi bila sicer kratka, pa vendar natančna. O tem poročilo se ne more trdititi tega: Sklep, da naj se pošlje na šolske oblasti spomenice, v kateri se zahteva, da naj se odslej vse službe na c. kr. drž. ljudskih šolah in meščanskih šolah v Trstu razpisujejo z zahtevo znanja deželnih jezikov in da se pri oddaji teh službenih mest jemlje ozir v prvi vrsti na prosilce s Primorskega, ki so vsi zmogni dveh daželnih jezikov razen nemščine — ta sklep je vendar vreden omembe, dasi je prišlo na to "Tržaško učit. društvo".

*) Več tozadevnih vprašanj smo že prejeli, kaj in kako bo s to gospodarsko zadrugo. Odgovoriti ne moremo nikomur, ker nismo nič informirani. Vsi vprašalci naj se obrnejo na pravi naslov. Uredn.

Tudi sprejeti predlog tov. Urbančiča, da naj se vsaka tedenska ura za poučevanje veronauka nagradi z letnimi 80 K, utegne zanimati tovariše in druge. Kazni nemarnim staršem predlaga že zdaj krajni šolski svet; predlog se je glasil, da naj bi te predlagal šolski voditelj (voditeljico) sam, a krajni šolski svet naj bi je izterjal v korist občine. Bertok starejši je društveni blaginjak, a Bertok ml. podpredsednik, ne pa obratno. Kai ko bi začeli člani in "dobrotniki društva" pošiljati denar Bertoku ml.? Sitnost bi imel s tem, da bi moral podpisovati nakaznice in da bi moral s težko vrečo denarja na rami do Bertoka st.

Kdo nam poroča o naših zborovanjih, se je večkrat govorilo. O svojem času je bilo sklenjeno, da bodi to naloge društvenega tajnika, ki ima pri rokah zapisnik dotičnega zborovanja — torej potrebne podatke. Potem pa se je ta sklep opustil, češ, da naj poroča kdorkoli, da le ima za to veselje. In tako smo prišli do novega poročevalca, ki je gotovo iz vrste mladih tovarišev ali tovarišic. Veseli me, da raste zanimanje za našo organizacijo tudi v mladih vrstah; zato nikakor ne obojam nedostatkov v omenjenem poročilu. Italijanski rek se glasi: "Errando s'impara." Zato mladi tovariši ali tovarišice ne strši se "nehvaležnega" dela, ampak pogumno naprej, dokler postane delo "hvaležno". Poročilo je sicer dobro, a drugič bo boljše; zakaj: "Res je začetek trud; a zakon narave je tak, da iz malega raste veliko". —tič.

Srednješolski vestnik.

**** Stavka srednješolskih profesorjev.** V Velikem Varadinu so sklenili srednješolski profesorji na nekem zborovanju, da bodo zaradi slabega položaja začeli gibanje za splošno stavko. Naučno ministrstvo je že poučeno, da s početkom prihodnjega šolskega leta 1900 profesorjev začne stavkati, če se razmere ne izboljšajo.

**** Na beljaški gimnaziji** je bilo letos 332 Nemcev in le 14 Slovencev.

**** Na slovenski zasebni gimnaziji v Gorici** bodo poučevali: dr. A. Pavlica, prof. bogoslovja, verouk, M. Mastnak, c. kr. prof. na gimnaziji, slovenščino, A. Ipavec, c. kr. prof. na gimnaziji, latinščino, šolski svetnik F. Plohl, nemščino, Lj. Vazzaz, prof. na ženskem učiteljskem, zemljepis, šolski svetnik A. Šantel matematiko, dr. Peter Šorli prirodopis, A. Schaub, c. kr. učitelj, telovadbo, akademični slikar I. Žnidarič, prof. risanja na realni, risanje in pisanje. Telovadba, risanje in pisanje bodo na tem zavodu obligatni predmeti.

**** Žensko učiteljske v Gorici.** Za sprejem v I. tečaj se je oglasilo 95 Slovencev in 76 Lahinj. Sprejme pa se jih v I. tečaj največ 40. Vedno bolj očitna postaja potreba primerne dekliške šole v Gorici.

**** Iz Srednješolske službe.** Naučno ministrstvo je podelilo profesorju na državni gimnaziji v Kranju dr. Josipu Debevcu mesto na prvi državni gimnaziji v Ljubljani; pravemu učitelju na državni gimnaziji v Kočevju dr. Alojziju Dejavu mesto na državni gimnaziji v Trstu; dr. Otonu Jaukerju, prof. na drugi državni gimnaziji mesto na nemški državni gimnaziji v Ljubljani; pravemu učitelju na državni gimnaziji v Novem mestu, Josipu Reiserju mesto na prvi državni gimnaziji v Ljubljani; profesorju na nemški državni gimnaziji v Ljubljani dr. Rudolfu Rothaugu mesto na državni realni v osmem okraju na Dunaju; pravemu učitelju na državni gimnaziji v Kočevju dr. Albertu Thalhammerju mesto na prvi državni gimnaziji v Gradcu; profesorju na državni gimnaziji v Novem mestu Franu Vadnjalju mesto na prvi državni gimnaziji v Ljubljani. Za prave učitelje so dalje imenovani supletenti: Anton Detela na prvi državni gimnaziji v Kranju na sedanjem mestu; dr. Josip Ertl na državni gimnaziji v Bičlicu za drž. gimnazijo v Kočevju; dr. Anton Fiegl na državni realni na Dunaju za nemško gimnazijo v Ljubljani; dr. Hans Gröbl na državni gimnaziji v Waidenau na državno gimnazijo v Kočevju; Karel Kunc na državni realni v Ljubljani za državno gimnazijo v Novem mestu; Josip Lob na državni gimnaziji v Solnogradu za nemško gimnazijo v Ljubljani; Ludovik Schmid na državni gimnaziji v Moravskem Novem mestu za državno gimnazijo v Kočevju. Dr. Adolf Pečovnik je imenovan za pravega učitelja na drž. gimnaziji v Mariboru.

**** Mariborsko realno** je obiskovalo minulo leto 258 učencev; bili sta tudi 2 privatistini. Slovencev je bilo na zavodu 11; pač pa je zanimivo, da je obiskovalo slovenščino kot prosti predmet 83 učencev. Nemci uvidevajo vedno bolj, kako jim je potrebna slovenščina na Sp. Štajerskem.

**** Imenovanje.** Občinski svet ljubljanski je imenoval dr. Rudolfa Moleta in dr. Pavla Pestotnika za prava učitelja na mestnem dekliškem liceju.

**** Ptujsko deželno višjo gimnazijo** je obiskovalo minulo šolsko leto 200 učencev, med njimi 41 Slovencev, 157 Nemcev in 2 drugih narodnosti. Odličnjakov je bilo 25, abiturientov 17, med katerimi jih je 16 napravilo zrelostni izpit. Kakor poroča "Tagesp." so napravili nemški abiturienti 2. jul. zvečer v

vzovih obhod po mestu, pri čemer so si svečili z lampijoni. Igrala jim je deška godba. Pri tem se je seveda silovito tulilo in heilalo.

**** Mestni dekliški licej v Ljubljani.** Iz III. izvestja (za šolsko leto 1909/10) posnemamo: Gojenk je bilo na mestnem dekliškem liceju 182, v višji dekliški šoli 120. Slovencev je bilo 178 na liceju, 119 v višji dekl. šoli, Čehinje 3 na liceju, 1 v višji dekl. šoli in 1 Hrvatica na liceju. Učni uspeh je bil jako časten. — Izvestje prinaša tudi dva zanimiva spisa: dr. Rudolfa Moleta "Dr. Jakob Zupan kot pesnik" in M. Wessnerjeve "Šolski zdravnik".

**** C. kr. samostojni gimn. razred v nemško-slovenskim poučnim jezikom v Celju** so šteli ob pričetku šol l. 1909/10 162 učencev, a ob koncu 145 v štirih razredih in eni paralelki. Poučevalo je na zavodu mimo voditelja 9 rednih in 3 stranski učitelji. Po narodnosti so bili vsi učenci Slovenci. Po rojstvu pa je bilo 138 Štajercev — 31 iz Celja — 6 Kranjcev in 1 Bošnjak. — Z odličnim uspehom je izvršilo leto 21 dijakov, z dovoljnim pa 119, nesposobnih je 12; 3 imajo ponavljalni, 2 pa naknadni izpit. Stipendistov je bilo 6 ter so dobivali skupaj 1600 K. — V izvestju priobčuje prof. Josip Kožuh razpravo "Čas in njega določitev". — Prihodnje šol. leto se prične dne 11. sept. t. l.

**** C. kr. drž. gimnazija v Celju** je imela ob začetku tekočega šol. leta s pripravljavci vred 331 učencev, a ob koncu jih je bilo 313 ter je med temi bilo po narodnosti 228 Nemcev, 83 Slovencev, 1 Čeh in 1 Italijan. Po veri je bilo 288 katoličanov in 25 protestantov. Med dijake je bilo 215 Štajercev, ostali pa so bili iz raznih avstrijskih kronovin ter 6 inozemcev. Poučevali so na zavodu: ravnatelj, 13 rednih profesorjev, 2 supletenti, 1 vadnični ter 3 pomožni učitelji. — Učni uspeh: odličašev 50, za višji razred sposobnih 208, nesposobnih 32; ponavljalni izpit jih ima 17, neredovanih pa je 5. — Stipendije so znašale 9118/65 K, ki jih je bilo deležnih 36 dijakov. — Izmed Nemcev se je učilo 40 slovenskega jezika. — Šolsko leto 1909/10 se bode pričelo dne 11. sept. t. l.

**** Na gimnaziji v Gorici** je napravilo sprejemni izpit 67 učencev izmed 72, ki so se prijavili za sprejem v prvi razred. Na realki jih je prestalo vsprejemni izpit 44.

**** Iz Novega mesta.** Uspeh v šolskem letu 1909/10, ki se je na tukajšnji gimnaziji zaključilo v soboto, dne 2. julija, je še precej lep. Izmed 274 učencev je dobilo prvi red 232, nevestvi 9 ponavljavnih izpitov.

**** Letno poročilo c. kr. državne višje realke v Ljubljani** za šolsko leto 1909/10. Na tem zavodu je poučevalo 32 učnih oseb. Koncem šolskega leta je bilo 490 učencev in sicer 282 Slovencev, 197 Nemcev, 1 Lah, 9 Čehov in 1 Hrvat. Z odliko jih je zdelalo 40, 331 z dobrim uspehom. 28 jih je bilo vobče sposobnih, 54 nesposobnih in 35tim je bil dovoljen ponavljalni izpit. Dva sta ostala neizprašana.

**** Na c. kr. moškem učiteljskem v Gorici** je bilo po izpitih od dne 4. do 7. t. m. sprejetih v prvi tečaj 27 prijavlencev. Ker torej ni bilo doseženo najvišje dopustno število prvoletnikov (t. j. 40), bodo tudi meseca septembra sprejemni izpiti, h katerim se bodo prijavili 9. ali pa 10. septembra t. l., vsakokrat od 9. do 12. ure dopoldne pri ravnateljstvu v S. Gregorčičevem Domu. Natančnejše določbe glede teh izpitov se še posebe svoj čas objavijo.

Književnost in umetnost.

Druga izdaja esperantske slovnice. Ravno kar je izšla druga izdaja esperantske slovnice. Dobiva se v knjigarnah in pri založniku Lj. Koserju, Juršinci pri Ptuj, Stajersko, ter stane s poštnino vred 1-30 K.

Za slavnosti 80 letnice cesarjevega rojstva. Podpisane je izpremenil svoj "Slavnostni red za proslavo cesarjeve 60 letnice" v toliko, da se sedaj lahko s pridom rabi tudi pri slavnostih povodom 80 letnice cesarjevega rojstva. Toliko v pojasnilo na mnoga vprašanja, ki mi prihajajo v poslednjem času, zlasti od štajerskih kolegov. Prejtnja cena 1 K, sedanja (znižana) 33 h s poštnino, ki se lahko vpošlje v znakah.

V Središču, dne 12. julija 1910.
Ant. K o s i.

Politiški pregled.

*** Prihodnja zasedanja.** Korespondenca "Avstrija" poroča, da se skličejo deželni zbori koncem septembra na tri do štiritredenska zasedanja. Samo češki deželni zbor se skliče šele v prvi polovici oktobra, ker se hoče pridobiti še čas za pogajanja, ki bi omogočila uspešno zasedanje češkega deželnega zbora. Državni zbor se zopet skliče koncem oktobra. Delegacije bodo zborovale topot na Dunaju, in sicer obenem z državnim zborom meseca novembra.

*** Kako širi Avstrija v Bosni prosveto.** V seji bosansko-hercegovskega dež. odbora je bila enoglasno sprejeta resolucija posl. Ljuba Simiča, ki zahteva naj se prekliče odredba bosanske vlade, da je prepovedano po-